

RĪGAS DOMES
IZGLĪTĪBAS, KULTŪRAS
UN SPORTA DEPARTAMENTS

CEĻA KARTE

RĪGAS PAŠVALDĪBAS UN NEVALSTISKO ORGANIZĀCIJU SADARBĪBAI

2010

Latvijas Pilsoniskā alianse

Ceļa karte izveidota ar Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta finansiālu atbalstu pētījuma "NVO kapitāls Rīgā" ietvaros. Ceļa kartes izveides autors un iniciators ir biedrība „Latvijas Pilsoniskā alianse”.

Ievads

Ceļa kartes mērķis ir palīdzēt Rīgas domei un Rīgas pilsētas nevalstiskajām organizācijām (turpmāk tekstā - NVO) kvalitatīvāk un mērķtiecīgāk sadarboties. Galvenais uzdevums ir uzlabot sadarbību starp dažādu nozaru nevalstiskajām organizācijām un Rīgas domes institūcijām, nodrošinot, ka pašvaldība pieņem lēmumus, kuri balstās iedzīvotāju vajadzībās, un nodrošinot, ka dažādu sabiedrības grupu pārstāvji tiek iesaistīti lēmumu pieņemšanas procesā.

Ceļa kartē sniegtie ieteikumi palīdzēs ne tikai stiprināt sadarbību starp NVO un pašvaldību, bet arī stiprināt nevalstisko organizāciju pozīcijas un palielināt NVO spējas atzinumu sniegšanā par pašvaldības plānošanas dokumentiem, saistošajiem noteikumiem. Ieteikumi palīdzēs labāk plānot un veidot sadarbību, un savstarpēji koordinētu darbību starp vienā jomā strādājošām NVO vai vienā pilsētas mikrorajonā esošām organizācijām. Īstenojot ceļa karti, tiks panākts, ka iedzīvotāji kļūst aktīvi savas dzīvesvides attīstīšanā un pilnveidošanā un, gan pašvaldība, gan nevalstiskās organizācijas, uzņemasies atbildību par iedzīvotāju iesaistīšanu.

Ceļa karte ir vadlīnijas ikvienai pašvaldības iestādei un ikvienam tās darbiniekam, lai dome spētu nodrošināt iedzīvotāju un NVO iesaisti savā darbā, sākot no idejas izstrādes brīža un beidzot ar tās īstenošanu. Ceļa karte ir veidota atbilstoši Eiropas Padomes 2009.gadā apstiprinātajam dokumentam - *Kods sabiedrības līdzdalībai lēmumu pieņemšanas procesā*, kura izveidē piedalījās organizācijas no visas Eiropas, tajā skaitā Latvijas. Minētais dokuments ir standarts sabiedrības iesaistei visos līmeņos – vietējā, reģionālā un nacionālā līmenī.

Ceļa karte ir veidota pamatojoties uz pētījuma „NVO kapitāls Rīgā” sniegtajiem rezultātiem. Tas atspoguļo sabiedrības iesaistes iespējas, apzinātos pašvaldības un nevalstisko organizāciju sadarbības modeļus, sniedzot šo modeļu juridisko analīzi, atbilstoši Latvijā spēkā esošajai biedrību un nodibinājumu darbību regulējošai likumdošanai 2010.gadā.

Lai noteiktu prioritātes katrā no sadarbības un līdzdalības formām: informācija, konsultācijas, dialogs un partnerība, ceļa kartes izveidē tika izmantota *Kritisko faktoru analīzes* metode, kas ļauj noteikt prioritātes, vērtējot institūciju un organizāciju spēju īstenot katru no priekšlikumiem, kā arī novērtējot katras, prioritātes sarakstā minētās, idejas ietekmi uz visām uzlabojamās formām.

Novēlam gludu ceļu pašvaldības, nevalstisko organizāciju un iedzīvotāju sadarbībā.

Laba vēlējumiem,
Rasma Pīpiķe
Direktore
Latvijas Pilsoniskā alianse

eLPA izsaka pateicību visiem cilvēkiem, kuri piedalījās semināros un ar savām idejām papildināja šo dokumentu. Ceļa kartē minētie ieteikumi sarindoti prioritārā secībā un to īstenošanai paredzēti četri gadi, kas nozīmē, ka uzsākot darbu 2011. gadā, ceļa kartes „derīguma termiņš” beigsies 2015. gada decembrī.

I Priekšlikumi informācijas nodrošināšanai

Zemākais līdzdalības līmenis ir INFORMĀCIJA.

Tam raksturīgs vienvirziena informācijas plūsma, ko iniciē pašvaldība vai valsts pārvaldes iestāde. Interesentiem, sniedzot informāciju par aktualitāti, pašvaldība nenodrošina atbildes reakcijas došanu. Pašvaldība sniedz aktuālu informāciju visām ieinteresētajām pusēm. Organizāciju uzdevums ir informēt pārstāvētās grupas par līdzdalības iespējām pašvaldībā.

Lai nodrošinātu informācijas jomas uzlabošanu nepieciešams nodrošināt šādas aktivitātes prioritārā secībā:

1. projektu konkursu savlaicīgu izsludināšanu, veidojot vienotu projektu konkursu informācijas sistēmu;
2. savlaicīgi sniegt sabiedrībai informāciju par komiteju sēžu darba kārtību un vietu, vismaz 3 dienas iepriekš izplatot informāciju iespējami plašam ieinteresēto organizāciju lokam;
3. aktualizēt esošos informācijas kanālus un veikt skaidrojošo darbu e-portfeļa izmantošanā dažādu nozaru nevalstiskajām organizācijām;
4. izveidot vienotu pašvaldības atbalstīto projektu datu bāzi, kas nodrošina projektu uzskaiti, tai skaitā informāciju par katra projekta finanšu resursu apjomu, rezultātīvajiem rādītājiem un atbildīgajām personām.
5. izveidot viegli uztveramu un ērti lietojamu elektronisko karti ar biežāk lietotajām saitēm pašvaldības vortālos, nodrošinot atbildīgo amatpersonu kontaktinformāciju un citu informāciju, kas nepieciešama iedzīvotājiem;
6. veidot iedzīvotāju konsultatīvās padomes dažādās nozarēs, nodrošinot savstarpējas sadarbības attīstību*;
7. nevalstiskajām organizācijām veikt situācijas izpēti savā darbības jomā. Tas ietver pašvaldības un citu NVO darbības pieredzes apzināšanu. Nepieciešams mazināt darbības virzienu un mērķauditorijas pārklāšanos starp organizācijām, tādā veidā padarot efektīvāku finanšu, materiālo un cilvēku resursu izmantošanu;
8. plašāk izmantot radio un TV kanālus dažādās valodās, lai veiksmīgāk sniegtu iedzīvotājiem informāciju par pašvaldības aktivitātēm;

*Atsevišķās jomās konsultatīvās padomes ir izveidotas, tomēr vēl arvien ir jomas, kurās nedarbojas konsultatīvās padomes

9. pilnveidot uz izveidot RSS* funkcijas ieviešanu pašvaldības interneta vietnēs. Sistēmu izmantojama, lai piegādātu atsevišķas tīmekļa satura vienības, kopā ar īsu aprakstu un saiti uz pilno saturu. Šādas funkcijas ieviešana taupa interesentiem nepieciešamību periodiski aplūkot interneta vietnes, lai iegūtu jaunu informāciju.

II Priekšlikumi konsultāciju nodrošināšanai

Otrais zemākais līdzdalības līmenis ir KONSULTĀCIJAS.

Visbiežāk konsultācijas ir valsts pārvaldes vai pašvaldības iniciatīva, kurās nevalstiskajām organizācijām tiek sniegta iespēja izteikt viedokli, rekomendēt nostāju. Informācijas plūsma ir divvirzienu, bet raksturīgi, ka valsts pārvalde vai pašvaldība izvēlas tēmas, par kurām diskutēt ar iesaistītajām pusēm. Valsts pārvaldes vai pašvaldības loma ir aicināt piedalīties diskusijā visas iesaistītās puses. Organizācijas sniedz viedokli, dalās pieredzē, nodrošina ekspertīzi par politikas dokumentu, tiesību aktu vai problēmas risināšanas veidiem.

Lai ieviestu un nodrošinātu otrā līdzdalības līmeni Rīgas pilsētas pašvaldībā, nepieciešams nodrošināt šādas aktivitātes prioritārā secībā:

1. pašvaldības lēmumu un plānu skaidrojumu tās iedzīvotājiem un sadarbības partneriem *saprotamā valodā*, cik vien iespējams, neizmantojot sarakstē atsauces uz normatīvajiem aktiem, tādā veidā panākot, ka iedzīvotāji un sadarbības partneri izprot pieņemtos lēmumus pēc būtības;
2. uzlabot pašvaldības darbinieku motivāciju sadarboties ar iedzīvotājiem un nevalstiskajām organizācijām;
3. izveidot publisku domes darbinieku vērtēšanas rīku darbinieku sadarbības ar iedzīvotājiem un NVO novērtēšanai;
4. izstrādāt un ieviest pašvaldības standartu sabiedrības iesaistei. Standarts ietvertu informāciju, kas raksturo sadarbības veidus, iespējamus modeļus, metodes sadarbībai starp Rīgas pašvaldību, nevalstiskajām organizācijām un iedzīvotājiem. Standarta izstrāde un ieviešana palīdzēs cilvēkiem, kuri uzsāk sadarbību ar pašvaldību, gūt izpratni par sadarbības ietvaru un izpausmēm;
5. izveidot un ieviest standartizētu un plaši atpazītu iedzīvotāju vajadzību apzināšanas metodiku. Galvenie (bet ne vienīgie) virzieni, kas ietverami vajadzību apzināšanas metodikā: 1) saimnieciskie jautājumi; 2) transporta jautājumi; 3) sociālie un veselības jautājumi. Izveidot konsultācijas rīkus internetā un izmantojot pastu, lai iegūtu iedzīvotāju viedokli un atgriezenisko saiti par viņiem būtiskām problēmām;

*Angļu valodā lietots saīsinājums – *really simple syndication* (latviešu valodā –vienkāršota sindikācija).

6. izglītēt sabiedrību par iesaistes un līdzdalības iespēju mehānismiem pašvaldībā. Šim nolūkam izveidot iedzīvotāju „ābeci” par sadarbību ar Rīgas domi un tās institūcijām;
7. publicēt informāciju medijos (piemēram, laikrakstos, radio, TV) par to, kā sadarboties ar Rīgas domi;
8. nevalstiskajām organizācijām veidot atvērto durvju dienas, iepazīstinot iedzīvotājus un pašvaldību ar NVO ikdienas darbu un skaidrojot organizācijas mērķus, uzdevumus un darba metodes;
9. nodrošināt iedzīvotājiem informāciju par pašvaldības un nevalstisko organizāciju sniegtajiem pakalpojumiem ikvienā nozarē, tai skaitā tiem pakalpojumiem, kurus organizācijas sniedz iedzīvotājiem bez pašvaldības finansiāla atbalsta.

III Priekšlikumi dialoga veidošanai un nodrošināšanai

DIALOGS ir vidēji augsts/augsts līdzdalības līmenis.

Pašvaldība organizē publiskas noklausīšanās, kuru diskusiju temats ir plašs. Pašvaldības uzdevums ir nodrošināt vietu un laiku diskusijai, bet NVO loma – ieteikt vai vadīt diskusijas, seminārus, konferences. Abas puses uzņemas atbildību par priekšlikumu apkopošanu un iekļaušanu aktīvā rīcībā.

Lai nodrošinātu dialoga uzlabošanu, nepieciešams nodrošināt šādas aktivitātes prioritārā secībā:

1. ieviest praksi, ka pirms lēmumu pieņemšanas pašvaldībā, tiek uzlikts pienākums konsultēt nevalstiskās organizācijas konkrētajā jomā. Tādējādi ir nepieciešams izveidot un ieviest apmācību programmu, kas palielina pašvaldības deputātu un darbinieku izpratni nozīmi par sadarbību ar nevalstiskajām organizācijām dažādu pilsētai nozīmīgu jautājumu risināšanā un sadarbības īstenošanas veidiem un mehānismiem. Noteikt, ka galvenais kopīgais pašvaldības un NVO uzdevums ir - plašāka pilsētas iedzīvotāju iesaiste Rīgai nozīmīgu jautājumu apzināšanā un esošo problēmu risināšanā;
2. izveidot vienotu Rīgas nevalstisko organizāciju datu bāzi, nodrošinot pastāvīgu informācijas papildināšanu un atjaunošanu. Datu bāzē iekļaut informāciju par katras organizācijas kompetenci un ekspertīzi;
3. izveidot katalogu ar labās prakses piemēriem par kopīgi (sadarbības rezultātā starp pašvaldību un NVO) atrisinātiem jautājumiem pilsētas attīstības un iedzīvotāju labklājības vārdā, kas ietver iedzīvotāju stāstus par dažādām pašu ierosinātām un kopīgi īstenojamām iniciatīvām. Pašvaldībai nodrošināt labo praksi atkārtotu izmantošanu;

4. izveidot un ieviest sistēmu, kas nodrošina institucionālo atmiņu par lēmumiem dažādās nozarēs, sniedzot iespēju ar lēmumiem iepazīties departamentu interneta vietnēs, publiski pieejamā vietā;
5. stāstīt sabiedrībai par labajām praksēm, kas saistītas ar pašvaldības, nevalstisko organizāciju un iedzīvotāju dialogu, kura rezultātā ir panākta sabiedrībai būtisku jautājumu atrisināšana. Veikt labo prakšu apkopošanu un nodrošināt to izmantošanas iespējas ikvienam interesantam, jo īpaši veicinot to izmantošanu citās pašvaldības institūcijās;
6. izveidot un ieviest instrumentus, kas nodrošinās Rīgas domes un nevalstisko organizāciju sadarbības memoranda ieviešanu, panākot, ka memorandā pieņemtie principi tiek izmantoti tieši lēmumu pieņēmēju - pašvaldības deputātu ikdienā.

IV Priekšlikumi partnerības veidošanai un nodrošināšanai

PARTNERĪBA ir augstākais līdzdalības līmenis.

Līmeni raksturo dalīta atbildība un pienākumi visos lēmumu pieņemšanas posmos. Partnerība nozīmē tādas aktivitātes kā pašvaldības vai valsts uzdevumu deleģēšanu nevalstiskajām organizācijām, kopīgu lēmumu pieņemšanas institūciju, sadarbības padomju veidošanu. Abas puses uzņemas atbildību un pienākumus arī sniegto priekšlikumu detalizētākai izstrādei, ieviešanu un izvērtēšanu.

Lai nodrošinātu partnerības uzlabošanu nepieciešams nodrošināt šādas aktivitātes prioritārā secībā:

1. iedzīvotāju un NVO identificēto problēmu risināšanā tiek iesaistīti paši iedzīvotāji un nevalstiskās organizācijas. Problēmu risināšanas plānu izstrādā kopīgi pašvaldības atbildīgās personas, kompetentās nevalstiskās organizācijas un iedzīvotāji. Tas notiek vienkāršā un visām pusēm saprotamā veidā. Visas puses iesaistās izstrādātā plāna īstenošanā, katrai paredzot konkrētas atbildības problēmas risināšanā. Strukturēto dialogu raksturo iedzīvotāju un NVO kopīgs darbs problēmas aktualizācijā un pašvaldības rīcībā tās risināšanā, konsultējoties ar ieinteresētajām pusēm;
2. popularizēt pilsētas aktīvo apkaimju labos piemērus, rosinot iedzīvotājus piedalīties savas dzīvesvides vajadzību apzināšanā un to īstenošanai atbilstošu plānu izstrādē un ieviešanā;

3. izveidot interneta vietnes un diskusiju forumus par dažādiem iedzīvotājiem aktuāliem jautājumiem starp pašvaldības deputātiem, darbiniekiem un iedzīvotājiem;
4. izveidot inkubatoru (biznesa inkubatora ekvivalentu) iedzīvotāju, nevalstisko organizāciju ideju izvirzīšanai, attīstībai un testēšanai;
5. veidot ekspertu sabiedriskās padomes ikvienā nozarē;
6. veidot vienotu sadarbības izpratni un pieeju sadarbībai ar nevalstiskām organizācijām visos Rīgas domes departamentos;
7. pašvaldības institūcijām sadarbībā ar nevalstiskajām organizācijām dizainēt un testēt dažādus iespējamus problēmu risinājumus, kuras identificējuši iedzīvotāji.

Rekomendācijas

Pašvaldībai

1. Izveidot Stratēģisko sadarbības grupu, kas nodrošina neatkarīgu situācijas izpēti, nodrošina atbalstu sadarbības veidošanā starp pašvaldību un nevalstiskajām organizācijām un veic sadarbības starp pašvaldību un nevalstiskajām organizācijām ieviešanas uzraudzību.
2. Izveidot nevalstisko organizāciju finansēšanas mehānismu, panākot koordinētu finansējuma piešķiršanu NVO īstenoto programmu un aktivitāšu, un darbības atbalstam.
3. Pievērst lielāku uzmanību iedzīvotāju iesaistīšanai un piešķirt atbalstu iedzīvotāju ierosināto iniciatīvu īstenošanai.
4. Veidot, attīstīt un uzturēt nozaru un starpnozaru sadarbības tīklus. Neskatoties uz to, ka atsevišķi departamenti ir savas nozares lietpratēji, joprojām nav izveidojusies vai ir nepietiekama abpusēja pašvaldības un nevalstisko organizāciju sadarbība.
5. Izveidot sistēmisku pieeju Rīgas domes sadarbībai ar nevalstiskajām organizācijām un pilsētas iedzīvotājiem.
6. Nepieciešams izveidot kanālus sabiedrības iesaistes nodrošināšanai katrā jomā, ne tikai finansējot projektus, bet panākot investīcijas sadarbības iesaistes nodrošināšanas aktivitātēm.
7. Izvērtēt iespējas deleģēt pašvaldības funkcijas nevalstiskajām organizācijām ne tikai atsevišķās nozarēs, bet izmantot plašāk funkciju deleģēšanas iespējas.
8. Veicināt iespēju iedzīvotājiem un nevalstiskām organizācijām aizstāvēt iesniegtos priekšlikumus Rīgas domes izveidoto komiteju un komisiju sēdēs.

Nevalstiskajām organizācijām

1. Nodrošināt NVO savstarpējo sadarbību un darbības koordināciju nozaru ietvaros.
2. Palielināt savstarpējo informācijas apmaiņu par tehniskiem, finansiāliem un pētniecības jautājumiem, nodrošināt informācijas apmaiņas sistemātiskumu un regularitāti.
3. Mērķtiecīgāk un efektīvāk veikt sabiedrības informēšanu un izglītošanu visās jomās, kurās darbojas nevalstiskās organizācijas. Tādējādi nodrošinot Rīgas iedzīvotāju informētību par nevalstisko organizāciju pakalpojumiem, aktivitātēm un sadarbību ar pašvaldību.
4. Uzsākt e-portfeļa lietošanu un popularizēt tā izmantošanu.

5. Intensificēt sadarbību starp uzņēmumiem, nevalstiskajām organizācijām un pašvaldību, mērķtiecīgi veidojot un ieviešot publiskās un privātās partnerības (PPP) projektus.
6. Organizācijām identificēt un iepazīt savas nozares atbildīgo departamentu un iespējami savlaicīgi atrast sadarbības partneri, kurš atbildēs par konkrētiem jautājumiem.